

БЕКТОР

Векторлық есептеулер негізі
(1844—50ж.ж.) ағылшын математигі
Уильямс Гамильтон және неміс
математигі Герман Грассманның
«Гиперкомплексті сандар» атты
еңбектерінде қолданылған. Олардың
бұл идеясын ағылшын физигі
Джеймс-Клерк Максвелл өз інісі
«Электр және магнетизм» атты
жұмысында қолданған болатын.

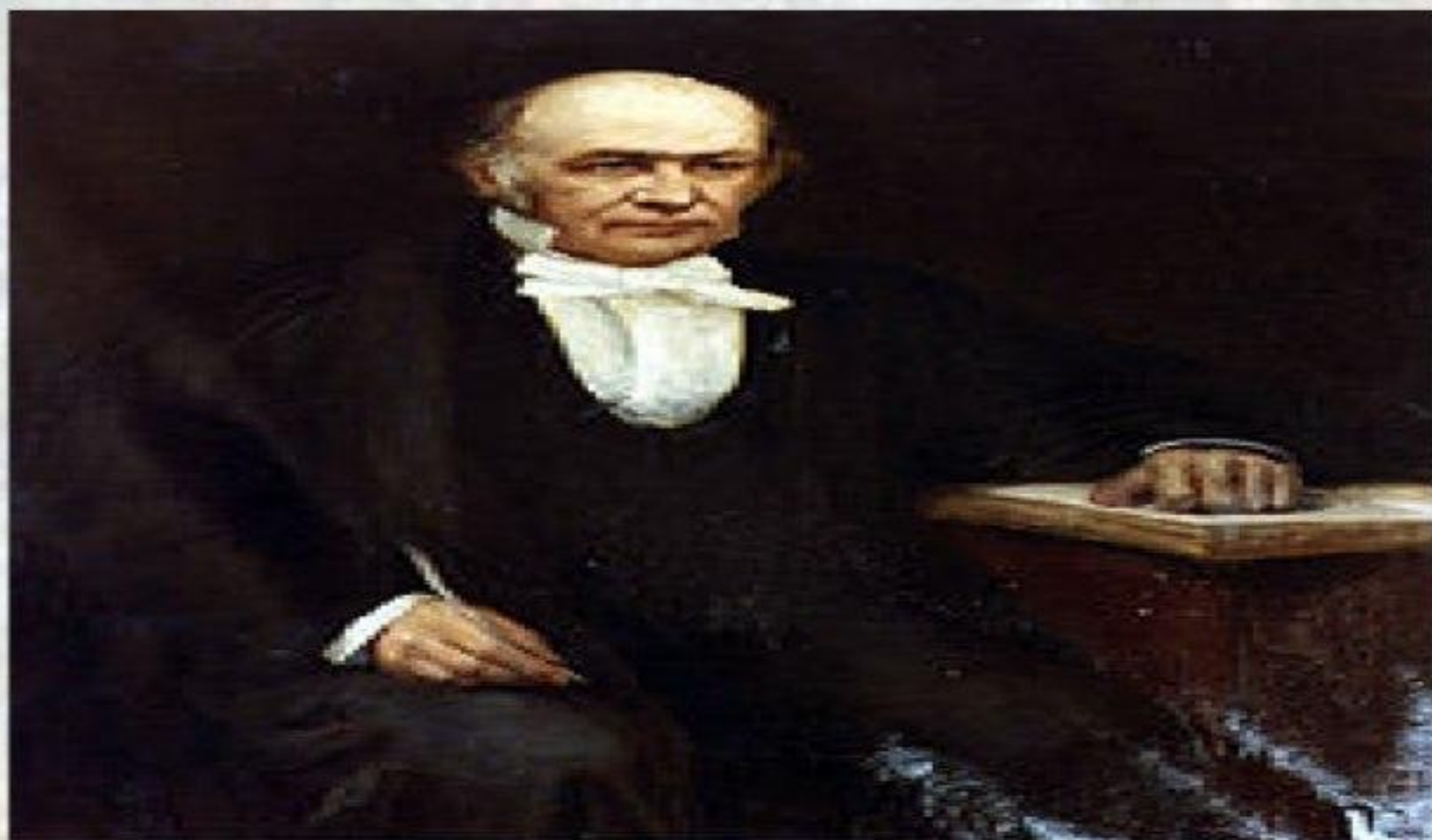

Векторды есептеуінің пайда болуы және дамуы.

Векторлы есептеулердің пайда болуы механика және физиканың әжеттіліктерімен тығыз байланысты.

19-ғ. дейін векторды анықтау үшін координаттың қолданылып келді.

19-ғ. ортасына қарай көптеген ғалымдардың еңбектерінің арқасында координаттың қолданылуы, векторлы есептерді есептеуге болатын болды.

**УИЛЬЯМ ГАМИЛЬТОН
А՝ ԿԼՄԻՆ ՄԱԹԵՄԱՏԻԳԻ**

ГЕРМАН ГРАССМАН
НЕМІС МАТЕМАТИГІ, ФИЗИК ЖӘ НЕ
ФИЛОЛОГ

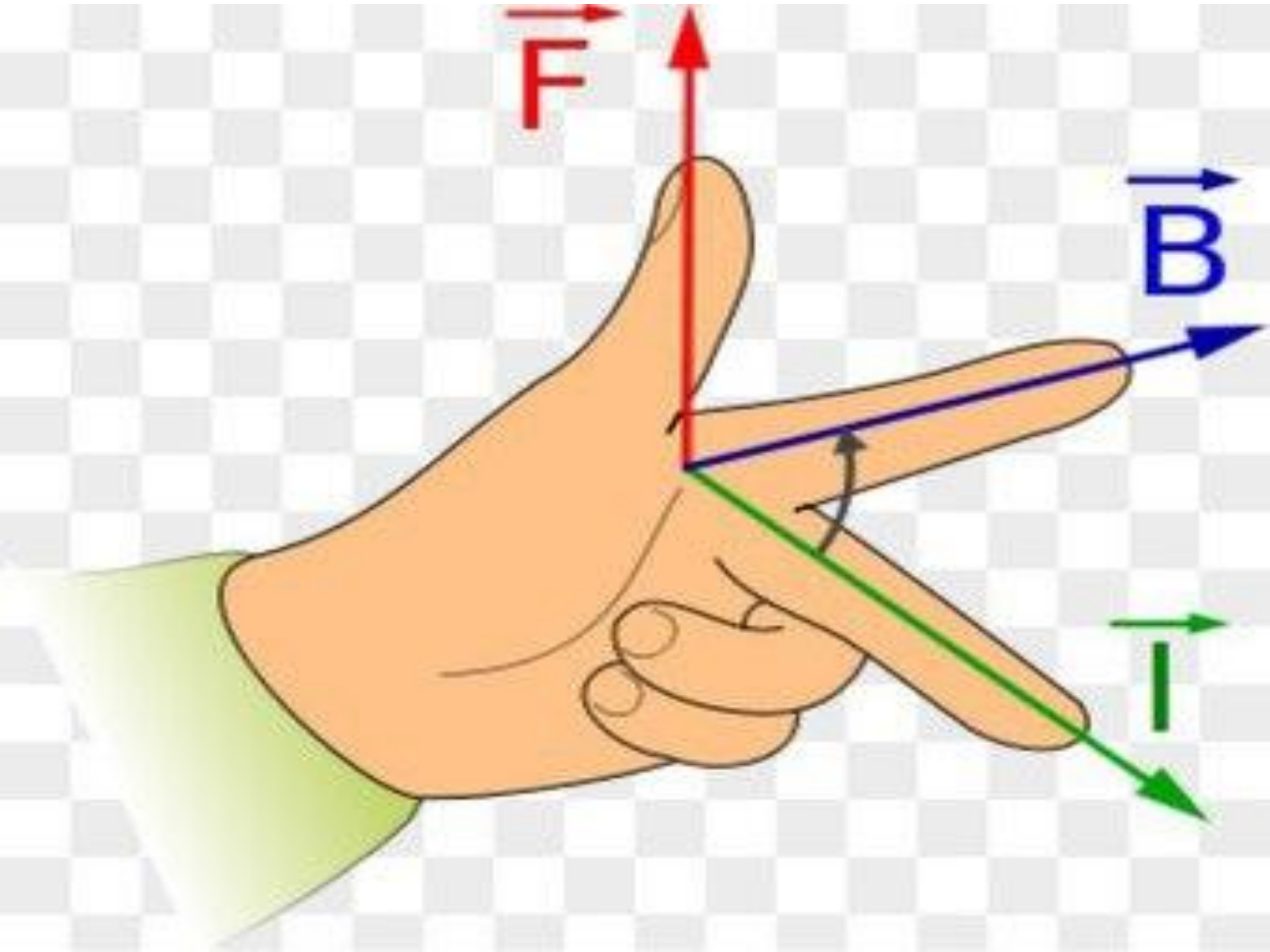
ДЖЕЙМС-КЛЕРК МАКСВЕЛЛ
АҚ ҒЫЛЫМШЫН ФИЗИГІ

Анықтама: Вектордың негізгі элементтері, белгіленуі.

Бағытталған кесінді вектор деп аталады. Беттеспейтін А және В нүктелері арқылы берілген векторларды латынның бір кіші әріптерімен де белгілеуге болады, яғни $\vec{a}, \vec{b}, \dots, \vec{x}$ немесе $\vec{AB}$ символымен белгіленеді. А нүктесі вектордың басы, ал В нүктесі вектордың соңы деп белгіленеді.

Вектордың қасиеттері:

1. Вектордың координаттары.

$A(x_1; y_1; z_1)$, $B(x_2; y_2; z_2)$ болса, онда $\vec{AB}$ векторының координаттары мына формуламен анықталады: $\vec{AB} = (x_2 - x_1; y_2 - y_1; z_2 - z_1)$

2. Вектордың абсолют шамасы (ұзындығы):

$\vec{a}(a_1; a_2; a_3)$ болса, онда $|\vec{a}| = \sqrt{a_1^2 + a_2^2 + a_3^2}$

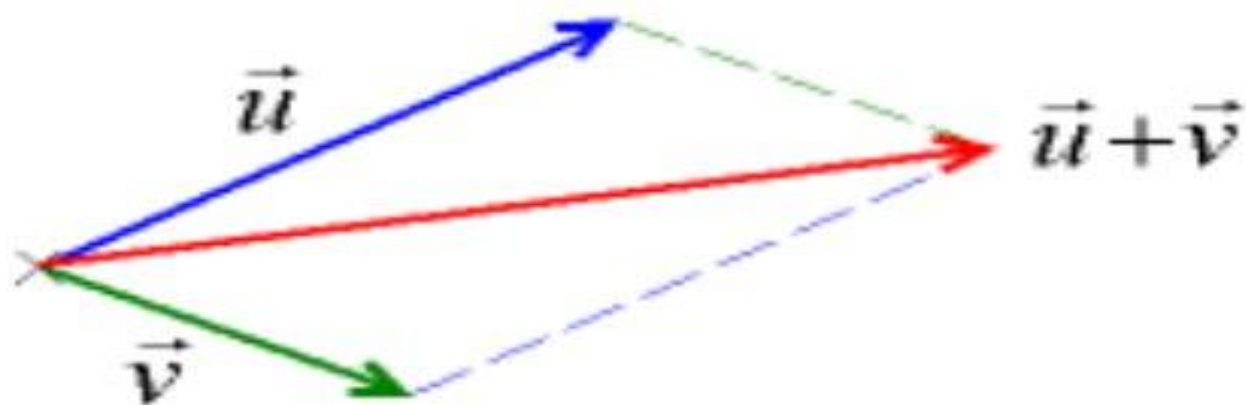
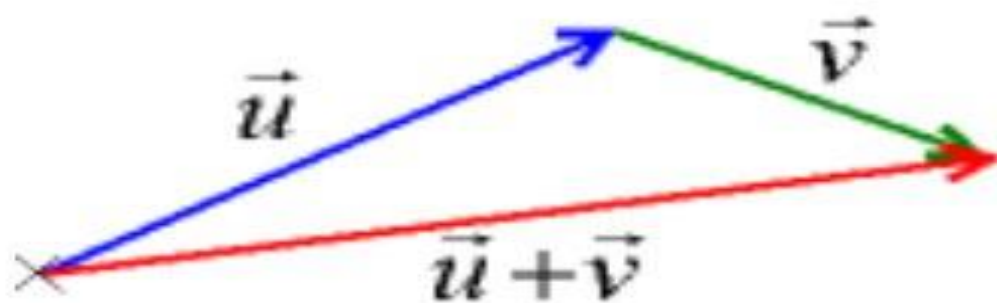

3. Векторларды қосу: $\vec{a}(a_1; a_2; a_3)$ $\vec{b}(b_1; b_2; b_3)$
векторларының қосындысы
вектор болады және оның
координатасы былай
анықталады:

$$\vec{a} + \vec{b} = (a_1 + b_1; a_2 + b_2; a_3 + b_3)$$

Векторларды қосу

Екі u , v векторлары және олардың қосындысы

4. Векторды санға көбейту:

$$\lambda \vec{a} = (\lambda a_1; \lambda a_2; \lambda a_3)$$

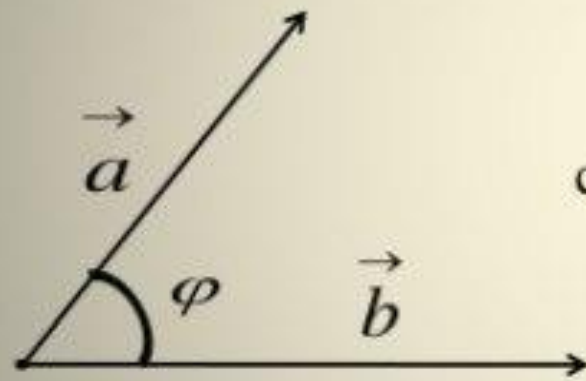
5. Векторлардың скаляр көбейтіндісі:

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}| \cdot |\vec{b}| \cdot \cos \varphi$$

6. Векторлар арасындағы бұрыш:

$$\cos\varphi = \frac{\vec{a} \cdot \vec{b}}{|\vec{a}| \cdot |\vec{b}|} = \frac{a_1 \cdot b_1 + a_2 \cdot b_2 + a_3 \cdot b_3}{\sqrt{a_1^2 + a_2^2 + a_3^2} \cdot \sqrt{b_1^2 + b_2^2 + b_3^2}}$$

Назарларыңызға
рахмет!